

marineblad

nummer 2, maart 2011, jaargang 121

Uitgave van de Koninklijke Vereniging van Marineofficieren

KVMO

- Naar Defensie 2.0
- Uitstel of afstel van investeringen?
- Stand van zaken KIM en NLDA

- 3 **COLUMN**
Voorzitter KVMO
- 4 **TOEKOMST DEFENSIE**
Naar Defensie 2.0
- 8 **REACTIES**
- 9 **TOEKOMST DEFENSIE**
Bezuinigen bij Defensie:
uitstel of afstel van investeringen?
- 13 **CARTOON**
- 14 **OPINIE**
De ministeriële verantwoordelijkheid
van de soldaat
- 16 **KENNIS EN WETENSCHAP**
De NLDA en het KIM van nu
BESCHRIJVINGSBRIEF 2011
- 21 **COLUMN**
Colijn
- 22 **MARINEFAMILIE**
Familie Hermesen
- 25 **KENNIS EN WETENSCHAP**
Influence Operations
- 30 **TERUGBLIKKEN MET**
F.E. van Kappen
- 32 **BOEKEN**
- 34 **HISTORIE**
Om de veiligheid van het bestaan
- 38 **KVMO ZAKEN**

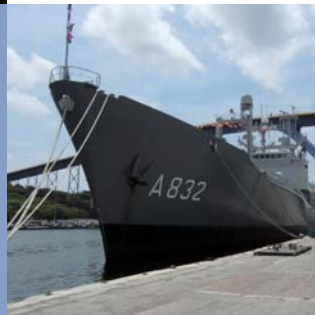

Een toetsingskader
voor de Beleidsbrief

4

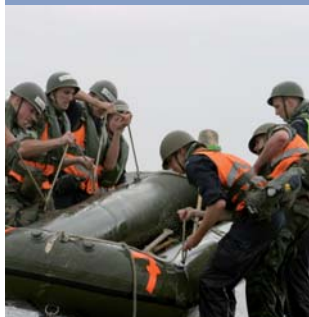
Investeren bij Defensie
of niet?

9

De NLDA en het
KIM van nu

16

Is het CZSK gereed voor
de Information Age?

25

Over bezuinigen,
gedogen en retoriek
in 1975

34

KVMO

Het Marineblad is een uitgave van de Koninklijke Vereniging van Marineofficieren
en verschijnt 8 keer per jaar

ISSN: 0025-3340

Hoofredactie:
KLTA R.C. Hunnego
Mw. drs. M.L.G. Lijmbach

Eindredactie
Mw. drs. M.L.G. Lijmbach

Artikelencommissie
KLTA mr. H. Broekhuizen, LTZT 1 F.G. Marx
M.Sc., LTZE 2OC dr. ir. W.L. van Norden,
LTZ2OC drs. R.M. de Ruiter, KTZ b.d. L.J.M.
Smit, LNTKOLMARN drs. A.J.E. Wagemaker
MA, MAJ/MARN R.A.J. de Wit

Medewerkers:
Mw. drs. Z. Borgeld-Guman,
prof.dr. J. Colijn, KLTA H. Boomstra (cartoon)
AVDD (foto's, tenzij anders vermeld)

Adres redactie
Wassenaarseweg 2
2596 CH Den Haag
Tel. 070-383 95 04
marineblad@kvmo.nl
www.kvmo.nl

Vormgeving
Frank de Wit
Tel. 038-455 17 54

Drukker
ÉposPress
Postbus 1070
8001 BB Zwolle

Advertenties
070-383 95 04

Abonnementsprijs
Voor leden van de KVMO is het Marineblad
gratis
Niet-leden betalen € 49,50 (NL) of € 69,50
(buitenland) per jaar

Copyright Marineblad
Overname van artikelen is enkel toegestaan na
schriftelijke toestemming van de redactie en
onder uitdrukkelijke vermelding van de bron.
Artikelen in het Marineblad vertolken niet
noodzakelijk de visie van het hoofdbestuur van
de Koninklijke Vereniging van Marineofficieren
of van de redactie. De inhoud van artikelen
blijft geheel voor verantwoording van de
auteur(s). De wijze van aanleveren van artikelen
is in te zien op www.kvmo.nl/marineblad.

Adreswijziging
Zo tijdig mogelijk schriftelijk doorgeven aan:
Secretariaat KVMO
Antwoordnummer 93244
2509 WB Den Haag
(geen postzegel nodig)
of secretariaat@kvmo.nl

Foto cover:
Hr.Ms. Tromp (AVDD)

Om de relevantie van de zeemacht

Het zijn spannende tijden voor Nederland en de Nederlandse krijgsmacht. Maar nog veel spannender was het voor de Lynx-bemanning die in Libië vastzat en voor hun familie, vrienden en collega's. Ik ben erg blij dat hun avontuur een goede afloop kende en zij veilig en gezond zijn teruggekeerd.

Het is nu aan de regering om alle vragen rondom de consulaire evacuatieoperatie te beantwoorden.

De Provinciale Statenverkiezingen zijn achter de rug en het huidige minderheidskabinet Rutte/Verhagen zal waarschijnlijk geen meerderheid in de Eerste Kamer krijgen. Het kabinetsbeleid zal daardoor op veel punten afgezwakt worden. Ik ben echter bang dat dit niet zal gelden voor Defensie. Raadspensionaris Johan de Witt verzuchtte in de 17^e eeuw al eens over de aard der Hollanders: „...ene sodanighe dat als haer de noot ende peryckelen niet seer claer voor oghen comen, zij gheensints ghedisponneert connen worden om naer behoren te vighileren voor haer eighen securiteijt.”

De Beleidsbrief, waarin de contouren van een structureel betaalbare, veelzijdig inzetbare en 14% kleinere krijgsmacht worden geschetst, verscheint een dezer weken. Bij het ter perse gaan van het Marineblad was dat nog niet het geval. Hoe het ook zij, deze brief heeft zijn schaduw voor het personeel al ver vooruit geworpen. In november 2010 gaf minister Hillen aan dat er 10.000 mensen uit moeten, waarbij gedwongen ontslagen niet worden geschuwd. Hierna werd het overleg opgeschort. De inzetbrief arbeidsvoorwaarden van diezelfde minister van 22 december 2010 gaf geen aanleiding om weer aan tafel te schuiven – zeker niet de passage dat het Sociaal Beleidskader versoberd moet worden, vóór de ontslaggolf over Defensie spoelt.

De grote vraag is of na de volledige implementatie van de Beleidsbrief, de CZSK-organisatie qua opbouw en samenstelling nog steeds een relevante rol voor de Nederlandse handel en de mondiale veiligheid kan spelen in de 21^e eeuw, de maritieme eeuw. Stabilisatieoperaties zijn financieel onvoorspelbaar en politiek lastig, terwijl de marine altijd voorwaarts is te deployen, zoals bij de inzet van Hr.Ms. Tromp voor de kust van Libië of van Hr.Ms. Rotterdam voor de kust van Ivoorkust. Tegelijkertijd verdienen nieuwe maritieme materieleprojecten zich terug, als innovatie-aanjager voor een succesvolle scheepsbouwindustrie die zich in de laatste 10 jaar volledig heeft hervonden, zo blijkt uit de studie van Stichting Nederland Maritiem Land: “De marine en het marinebouw cluster: welvaartscreatie en innovatief vermogen”.

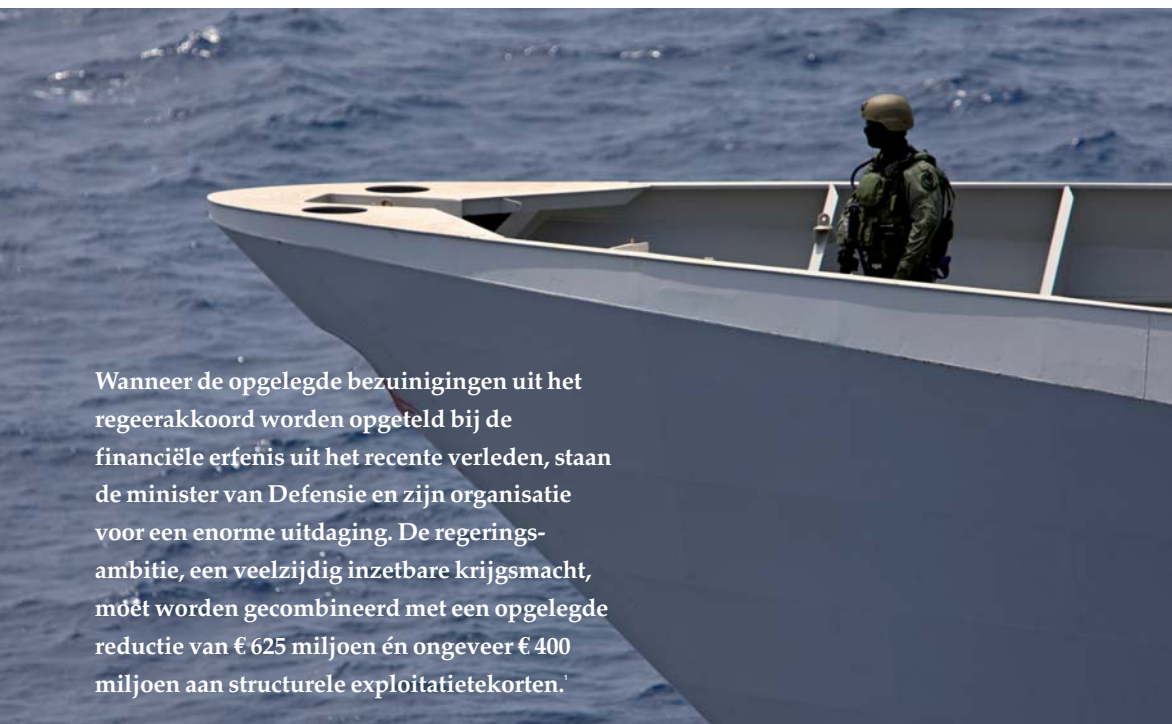
Vooruitlopend op het verschijnen van de Beleidsbrief staan er in dit Marineblad enkele artikelen over de voorgenomen bezuinigingen bij Defensie. Het openingsartikel is van mijn hand. In het kader van de samenwerking tussen beroepsverenigingen is dit artikel ook gepubliceerd in het maandblad Carré van de Nederlandse Officieren Vereniging. Verder een artikel over de gevolgen van de voorgenomen bezuinigingen en wat dat volgens de schrijvers betekent voor de investeringen in nieuw defensiematerieel: uitstel of afstel. Ook interessant is het historische artikel, dat gaat over de gezamenlijke reactie van de toenmalige verenigingen VMO en VBZ op de voorgenomen bezuinigingen op de toenmalige marine: “Om de veiligheid van het bestaan”. Van de hand van de VOKIM een artikel over de Nederlandse defensieacademie en professor Strikwerda gaat in op de ministeriële verantwoordelijkheid, als vervolg op het symposium ‘Sturing bij Defensie’.

In het komende Marineblad zal er specifiek op de dan bekende inhoud van de Beleidsbrief worden ingegaan, voor nu wens ik u veel leesplezier.

Naar Defensie 2.0

Toetsingskader Beleidsbrief

Wanneer de opgelegde bezuinigingen uit het regeerakkoord worden opgeteld bij de financiële erfenis uit het recente verleden, staan de minister van Defensie en zijn organisatie voor een enorme uitdaging. De regeringsambitie, een veelzijdig inzetbare krijgsmacht, moet worden gecombineerd met een opgelegde reductie van € 625 miljoen én ongeveer € 400 miljoen aan structurele exploitatietekorten.'

Door middel van het uitzetten van 19 onderzoeksopdrachten aan evenzovele ambtelijke werkgroepen wordt er een scala aan bezuinigingsmogelijkheden gepresenteerd. Dit voorjaar (verwachting maart) informeert minister van Defensie Hillen de Kamer met zijn Beleidsbrief over het defensiebeleid gedurende de kabinetsperiode. In deze brief zal, ik citeer, 'het evenwicht tussen het ambitieniveau, de samenstelling en toerusting van de krijgsmacht en het niveau van de defensie-uitgaven worden beschreven'. Uitgangspunt voor de minister daarbij is, in lijn met het regeerakkoord (zie kader 'Regeerakkoord' op pagina 5), de bezuinigingen primair te vinden in de besturing van Defensie en de bedrijfsvoering en pas in de laatste plaats in de operationele capaciteiten.

De gehele defensieorganisatie moet er idealiter op zijn gefocust dat militairen goed geoefend en getraind zijn en dat zij de goede spullen hebben, in de benodigde aantallen. Extern en intern Defensie wordt erkend dat dit op dit moment helaas niet het geval is – en iedereen die Defensie een warm hart toedraagt heeft daar grote zorgen over: de bestuursstaf, de operationele commando's en de ondersteunende diensten DMO en CDC. Maar ook de leden van de Vaste Kamercommissie voor Defensie zijn bezorgd, zo

TOETSINGSKADER

Politici stellen bij voortduring dat het instemmen met een missie één van de zwaarste besluiten is. Zij stemmen er namelijk mee in, dat Nederlandse militairen naar gebieden worden gestuurd, waar leven en dood hand in hand gaan. Zij brengen, zoals de Amerikanen dat plegen te zeggen, militairen 'in harms way'. Zij willen de overtuiging hebben dat de Nederlands militairen méér dan een 'fighting chance' hebben, om weer gezond terug te keren bij het thuisfront. Het is gebruikelijk dat de regeringsplannen voor deelname aan internationale missies door de Tweede Kamer worden getoetst aan het zogenaamde Toetsingskader. Dit kader is geëvolueerd tot een houvast voor zowel de defensie-leiding als Tweede Kamerleden om militaire missies te beoordelen. Het is een soort checklist om zeker te stellen dat alle relevante vragen aan bod zijn gekomen. Het is overigens een misvatting dat het antwoord op alle vragen uit de checklist 'ja' moet zijn, maar dat is een andere discussie.

blijkt uit de verslaglegging van de begrotingsbehandeling Defensie 2011. De Defensiekrant van vorig jaar, waarin de prognoses voor 2011 en 2012 werden toegelicht, sprak boekdelen: er is niet voldoende geld voor varen, vliegen, oefenen of munitie, reservedelen, brandstof. Er is ook geen geld voor een fatsoenlijk pakket arbeidsvoorwaarden, sterker nog: het personeel draait op voor de

Stel alles ten dienste van het gereedstellen en inzetten van militairen en hun eenheden.

helft van de beoogde bezuinigingen van € 1 miljard, waarbij gedwongen ontslagen niet worden uitgesloten. Voor het beoordelen van de plannen voor een internationale (militaire) missie, bestaat al jarenlang een toetsingskader (zie kader op vorige pagina). Het ware wenselijk dat er voor het beoordelen van de Beleidsbrief óók een toetsingskader wordt opgesteld. Hiermee kunnen politici, beleidsbepalers en beleidsmakers steeds opnieuw vaststellen of alle relevante aandachtspunten zijn meegewogen bij de besluitvorming. Net als bij het toetsingskader voor missies geldt hier dat niet elk antwoord op de vraag 'ja' moet zijn maar als het 'nee-vakje' wordt aangevinkt, moet daar een afweging onder liggen. Het moet (om in bestuursrechtelijke termen te spreken) een gemotiveerde afwijking van het toetsingskader Beleidsbrief zijn.

Toetsingskader Beleidsbrief

Onderstaand volgt een eerste aanzet voor een dergelijk toetsingskader. Hierin zijn, in willekeurige volgorde, zeventien aandachtspunten opgesteld, in de vorm van een vraag. Deze vragen zijn voorzien van mijn ideeën over de richting van de ontwikkeling van de defensieorganisatie.

Zeventien aandachtspunten, daar moet u even voor gaan zitten. Maar, gedreven door de financiële problemen en de opgelegde bezuinigingen, is het nú het moment om de defensieorganisatie te laten evolueren naar een Defensie 2.0: *never waste a good crisis!*

- 1 Biedt de Beleidsbrief, met het regeerakkoord en het eindrapport Verkenningen in de hand, een stabiele basis voor het door-ontwikkelen van de defensieorganisatie de komende 10 jaar? Personeel is geen verbruiksartikel en defensiematerieel heeft een lange aanlooptijd. Abrupte koerswijzigingen leiden tot kapitaalvernietiging en het verkwisten van menselijk kapitaal.
- 2 Spreekt uit de Beleidsbrief respect voor de bijzondere positie van de militair en zijn burgercollega? Knijpen in de instroom en het abrupt afscheid nemen van militairen en burgers met een bepaalde tijd-contract, slaat gaten in de personele opbouw en de ervaring, die moeilijk zo niet onmogelijk te repareren zijn. Ook de reputatie van Defensie als goed en betrouwbaar werkgever staat onder druk.
- 3 Staat het gereedstellen en inzetten (het primair proces)

CITATEN UIT HET REGEERAKKOORD

- 'Dit kabinet gelooft in een overheid die alleen dat doet wat zij moet doen, liefst zo dicht mogelijk bij mensen. Dan kan de overheid weer een bondgenoot worden van burgers. Daarom snijden we in taken en subsidies en vermindert de bestuurlijke drukte door een heldere toedeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Hierdoor kan het aantal politici en ambtenaren fors dalen.'
- 'Het bestuur zal worden georganiseerd vanuit de principes "Je gaat erover of niet" en "Je levert tijd". Alleen dan kan een krachtige, kleine en dienstverlenende overheid worden gevormd met minder belastinggeld, minder ambtenaren, minder regels en minder bestuurders.'
- 'De regeldruk, met name voor professionals en burgers, en de interbestuurlijke lasten worden verder vermindert.'
- 'Nederland neemt zijn internationale verantwoordelijkheden in Europees en bondgenootschappelijk verband (NAVO) serieus, komt op voor nationale (economische) belangen en de bescherming van mensenrechten wereldwijd en steunt actief de internationale strijd tegen terrorisme.'
- 'Verzoeken om een bijdrage te leveren aan internationale missies van de NAVO en de EU worden in het perspectief van internationale verantwoordelijkheid en nationale belangen overwogen. Deze missies, en dus ook de Nederlandse bijdragen, vinden in toenemende mate in gemengde civiel-militaire samenstelling plaats. Naast de krijgsmacht leveren ook de rechterlijke macht, politie en andere bestuurlijke disciplines hieraan hun bijdrage. Waar mogelijk dienen deze missies, of delen daarvan, gefinancierd te worden vanuit de begrotingsmiddelen voor Ontwikkelingssamenwerking. Het kabinet zet zich in voor aanpassing van de DAC (Development Assistance Committee van de OESO)-ODA (Official Development Assistance)-criteria opdat vredesmissies in ontwikkelingslanden onder ontwikkelingssamenwerking vallen.'
- 'Het kabinet kiest voor een veelzijdig inzetbare krijgsmacht met het daarbij behorende ambitieniveau zoals uitgewerkt in het eindrapport Verkenningen "Houvast voor de krijgsmacht van de toekomst" (2010). De krijgsmacht is ook een volwaardige veiligheidspartner in de strijd tegen drugs, terrorisme, illegale immigratie en piraterij.'
- 'De F-16's zijn aan vervanging toe. De regering schaft in 2011 een tweede JSF (Joint Strike Fighter)-testtoestel aan voor deelname aan de internationale operationele test- en evaluatiefase. Het kabinet komt in nauw overleg met de Tweede Kamer tot een Veteranenwet. Het kabinet zal de begroting van Defensie langs de lijnen van het primaire proces van defensie inrichten. Hierbij worden de personele gereedheid, materiële gereedheid en geoefendheid binnen de begroting geïntegreerd.'

van militaire eenheden centraal? Wat wil de regering, volgens het regeerakkoord en wat willen ook alle betrokken professionals bij Defensie: dat het primaire proces centraal staat en dat de overbodige bureaucratie wordt verminderd. Stel alles ten dienste van het gereedstellen en inzetten van militairen en hun eenheden. Zij zijn het immers, die in het buitenland het werk doen waar leven en dood naast elkaar liggen.

4 Is de internationale samenwerking meegewogen? De ambitie moet zijn zoveel als mogelijk gezamenlijk militair op te treden en materieel te ontwikkelen. In de huidige Europese politieke constellatie zitten aan het gezamenlijk militair optreden nog enorme beperkingen vast, gegeven de autonomie van de Europese lidstaten, maar de ambitie moet gericht zijn op méér samen doen.

5 Hoe wordt tegen Defensie aangekeken? Defensie is geen bedrijf, Defensie is een organisatie en een politiek instrument – en de politiek bepaalt wat een voor haar taak berekende krijgsmacht mag kosten. Beschouw →

Defensie dan ook niet langer als een bedrijf, maar erken dat het een organisatie is (een institutie), die *inputge-*stuurd levert, wat de Nederlandse politiek opdraagt, in lijn met de Nederlandse (buitenlandse) politiek.

6 Is de besluitvorming daadkrachtig georganiseerd?

Wanneer je kijkt naar de overlegfora binnen de bestuursstaf, krijg je alleen al bij het aantal deelnemers aan die fora de indruk van een Poolse landdag en valt het gebrek aan participerende militairen op. Dat kan nooit leiden tot snelle, krachtige besluitvorming. In het 'Vierkant beschouwd' van het blad Carré van onze zusterorganisatie de Nederlandse Officiëren Vereniging (mei 2005) is dat 'De overvolle stuurhut' genoemd. Interessante leesstof, ook anno 2011 weer.

7 Is de ratio van operationeel en ondersteuning goed?

Benchmark dit met het buitenland, denk na over slimme *sourcing* (wordt bijvoorbeeld kledingleverancier van de gehele Nederlandse veiligheidssector – of draag het over aan een zakelijke *professional* als Wehkamp). Organiseer de ondersteuning zodanig dat maximaal 15% van de

gebruik de loyaliteit van het personeel, misbruik deze niet!

organisatie opgaat aan PIOFAH (= Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering / Administratie en Huisvesting), focus op het primair proces. Méér inzetgerede eenheden, die in allerlei scenario's – immers veelzijdig – inzetbaar zijn. De door mij gevreesde Pavlov-reactie van publiek en politiek, waarbij de oproep tot bezuinigingen op Defensie onmiddellijk leidt tot minder schepen, bataljons en vliegtuigen, verslechtert de ratio operationeel / ondersteuning.

8 Spreek er vertrouwen in het eigen personeel uit?

Defensie heeft een uniek personeelsbestand. Als enige werkgever in Nederland wordt het personeel gekeurd, geselecteerd, in eigen kring opgeleid (van basis militaire vaardigheden tot academisch gevormd). Defensie heeft daarbij een uniek bestand aan betrokken professioneel reservepersoneel – wordt dat juist ingezet? Personeel, zowel burger als militair, met een zeer hoge loyaliteit, zoals ook door de CDA-politici Knops en Hillen recentelijk nog verwoord. Gebruik die loyaliteit, misbruik deze niet! Laat de politiek het 'wat' bepalen, geef de *professionals* van Defensie de ruimte om het 'hoe' te bepalen.

9 In hoeverre zijn risico's in de bedrijfsvoering acceptabel? Dit raakt aan de ministeriële verantwoordelijkheid en zijn rol richting het parlement. *Perfect control* bestaat niet (zie kader op deze pagina). Toch gaan Kamerleden, en daardoor de politieke leiding van het ministerie en hun ambtenaren, uit van *perfect control*. Dat streven naar *perfect control*, tegen beter weten in, leidt tot enorme planningscycli en papieren afspraken waar in elke eventualiteit zou moeten zijn voorzien – dus tot verstarung, extra bureaucratie en belemmeringen voor de uitvoering. Dat is onacceptabel voor een organisatie die gebaat is bij flexibiliteit: de mogelijkheid snel te schakelen bij wijzigingen in de opdracht en de omgeving.

PERFECT CONTROL?

Onderwijs en wetenschappen (512.000 man), defensie (69.000 man), politie (65.000 man), de UMC's (58.000 man) en de rechterlijke macht (4000 man) worden eigenlijk alom als 'uitvoering' gezien. Dat maakt een totaal van 708.000, waarop niet 'zomaar' kan worden bezuinigd. We moeten ons niet vergissen: in deze sectoren bestaat ook héél veel bureaucratie.

Maar tegelijkertijd is er in deze sectoren juist een tekort aan écht uitvoerend personeel. De oplossing is hier dan ook niet om hard weg te bezuinigen, maar om managers budgetneutraal te vervangen door uitvoerders. Voor iedere zorginstelling hoort bijvoorbeeld te gelden: minimaal 80% van het personeel is medisch personeel. Er mag maximaal 20% overhead zijn, en anders geen cent belastinggeld! (Sterren, Liberale media, 2011)

10 Is reorganiseren noodzakelijk? Denk goed na over de noodzaak tot reorganiseren. De defensieorganisatie staat al sinds de val van de Muur in de reorganisatiesteigers, de organisatie en het personeel zijn gebaat bij enige stabiliteit. Organiseer de informatiestromen beter, maak de kennis in de organisatie beschikbaar. Zorg dat, waar echt moet worden gereorganiseerd, deze reorganisaties kort en snel gebeuren. Het is beter de pleister met een felle ruk los te trekken, dat geeft even een felle maar korte pijn. Dan schep je ook snel duidelijkheid voor het betrokken personeel en kunnen ingeboekte opbrengsten ook daadwerkelijk op korte termijn worden gerealiseerd.

11 Is er een actieplan hoe om te gaan met het personeel? Neem op een sociale manier afscheid van de mensen die straks niet meer bij Defensie benodigd zijn. Maak goed gebruik van het natuurlijk verloop. Maak gebruik van de kennis bij ouderen, zet hen in als kenniscoach en stagebegeleider en creëer dynamiek door gebruik te maken van stagiaires.

12 Spreekt er de ambitie uit de beste werkgever van Nederland te worden? Werving, opleiding, training, uitstroom, begeleiding van werk naar werk. Help VMBO'ers verder de kennisladder op, de kenniseconomie van Nederland zit op ze te wachten.

13 Zijn taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden goed verdeeld? Leg de verantwoordelijkheden zo laag mogelijk in de organisatie, met de bijbehorende budgetten. Maak verantwoordelijken ook echt verant-

Heeft Defensie de ambitie om de beste werkgever van Nederland te worden?

woordelijk voor hun werk en reken af op bereikte resultaten – dat verhoogt de arbeidsvreugde. Bied *incentives* voor doelmatig werken, in plaats van het stimuleren van kasuitputting.

- 14 Is de verdeling decentraal versus centraal weer logisch? Leg decentraal neer wat effectief moet zijn, en leg centraal neer wat efficiënt moet zijn. Maar voorkom sub-optimalisatie door decentralisatie en verstarring en bureaucratie door centralisering. Overigens betoog ik geenszins dat we terug moeten naar de toekomst! Het instellen van een commandant der strijdkrachten, echt staand bóven de commandanten van de krijgsmacht-delen (laten we meteen afscheid nemen van de kreet 'operationele commando's'), in plaats van een chef defensiestaf die een marginale rol speelde in het grote proces van *joint* en *combined* inzetten van militaire middelen, is in mijn ogen een goede ontwikkeling. Ook het meer centraal inkopen en verwerven en afstoten van materieel, is een goed besluit geweest. Maar álle ondersteuning en dienstverlening centraliseren en de schijn ophouden dat de commandanten een budget hebben waarmee zij klant zouden zijn, heeft in mijn ogen en uit mijn ervaring – en ik sta daar niet alleen in – gefaald, onverlet de enorme inspanningen van eenieder in de organisatie om het werkbaar te krijgen.
- 15 Is over 'kopen van de plank' nagedacht? Stap waar mogelijk over op *Commercial of-the-shelf/Military of-the-shelf* en stap over op *joint sourcing*: intensiveer de samenwerking van de ontwikkelafdelingen bij Defensie en het Nederlandse bedrijfsleven en creëer samen nieuwe technieken.
- 16 Is inzichtelijk wat de exploitatie van nieuw materieel betekent? Zorg dat bij het investeren al duidelijk wordt gemaakt wat de consequenties zijn van de exploitatie van het nieuwe materieel – en houdt daar in de financiële meerjarenplanningen rekening mee. Schuif dit niet weg (met andere woorden: gebruik de *Integrated Logistic Support*-filosofie).
- 17 Is rekening gehouden met nieuwe technologieën? Robotica, onbemande systemen, verdergaande technologische ontwikkelingen stellen nieuwe eisen aan het militair en burgerpersoneel in de nieuwe defensieorganisatie. Is daar in de werving en de opleiding ruimte voor gecreëerd?

Hoe nu verder?

Bovenstaande is niet het recept voor succes en pretendeert niet volledig te zijn; het is een opsomming van in mijn ogen relevante aandachtspunten. Voor iedereen, binnen en buiten Defensie, moet voor ogen staan dat Nederland anno 2011 slechts iets meer dan € 6 miljard op jaarbasis over heeft voor de verzekeringspolis die Defensie heet. Van de defensiebegroting ligt immers € 1 miljard vast aan pensioentoezeggingen - zelfs bij het compleet opheffen van Defensie staat deze € 1 miljard nog op de begroting bij de minister van Financiën. Binnen dat financiële korset van € 6 miljard moet er een organisatie ontstaan, of beter gezegd: evolueren, waarmee de opdracht uit artikel 97 van de Grondwet voor de toekomst kan worden waargemaakt.

Een juiste toepassing van het toetsingskader kan leiden tot een defensieorganisatie met de meeste 'bang for your buck'.

Wanneer deze aandachtspunten vanuit de Beleidsbrief worden beantwoord, ontrolt zich een defensieorganisatie en een krijgsmacht, die weer in evenwicht zijn qua omvang, personeel, materieel, exploitatie en investeringen. Zie daar Defensie 2.0. Waar weer elke dag met plezier wordt gewerkt bij de operationele eenheden, bij de ondersteunende diensten en in de Haagse burelen – met de zekerheid te werken in een stabiele, financieel gezonde organisatie die er de komende jaren weer tegen kan.

Een organisatie die de Nederlandse politici de zekerheid biedt dat, als zij tot een militaire missie besluiten, de uitgezonden militair altijd goed is getraind, goed is gemotiveerd en goed is voorzien van de juiste spullen.

Gegeven de aangekondigde bezuinigingen zal de besluitvorming niet eenvoudig zijn, maar een goed resultaat is die strijd meer dan waard: een defensieorganisatie met de meeste 'bang for your buck'. Een juiste toepassing van het toetsingskader zou er dan zomaar toe kunnen leiden dat de bezuinigingen over het derde spoor, de operationele eenheden, minder zwaar hoeven te zijn. Snijden in de krijgsmacht, de zwaarmacht van de Nederlandse (buitenlandse) politiek is immers het laatste wat je moet willen.

KLZA R.C. Hunnago is voorzitter van de Koninklijke Vereniging van Marineofficieren.

Noot

¹ Dit artikel is ook verschenen in het maartnummer van *Carré*, uitgave van de Nederlandse Officieren Vereniging.

Het artikel 'Ramp met Dakota 079 nabij Biak op 2 januari 1961' door CDR b.d. A. van Dijk en CDR b.d. drs. C.D.M.J. Leebeek, in het februari-nummer van het Marineblad, heeft tot onderstaande reacties geleid. De reactie van de auteurs is ook opgenomen.

De marine ondersteunt de toedracht op de ramp met de Dakota zoals omschreven door beide auteurs niet. Zowel de nabestaanden als de schrijvers zijn hiervan schriftelijk op de hoogte gesteld.

KTZ ir. W.W. Sillevius Smitt, Chef Kabinet CZSK

Aangezien ik ten tijde van de Dakota-ramp ook in Nieuw Guinea geplaatst was heb ik het artikel over het gebeuren op 2 januari 1961 met meer dan normale belangstelling gelezen. In het artikel staat dat de drie geborgen slachtoffers zijn bijgezet op de algemene begraafplaats te Biak.

De historie heeft in deze nog een vervolg gehad. Alle drie stoffelijke overschotten zijn later herbegraven en bijgezet op het ereveld Kembang Kuning van Surabaya Indonesia. Jammer dat dat niet in het artikel is aangegeven, zie ook www.ogs.nl (Slachtoffer register).

Een aantal jaren geleden, bij mijn eerste bezoek aan het ereveld zag ik opeens de datum 2 januari 1961 op één van de grafkruizen staan! Totaal verrast wist ik meteen dat het wel om de Dakota moest gaan. Ook de twee niet gevonden slachtoffers zijn aldaar bij het MLD monument te gedenken: 2 januari 1961 ... "Zeemansgraf" ...!

LTZVK 2 OC b.d. G.J. ter Elst

Met verontwaardiging heb ik kennis genomen van het artikel 'Ramp met de Dakota 079 nabij Biak op 2 januari 1961'. Reeds vanaf begin oktober 2009 voer ik een onderzoek uit naar de gebeurtenissen rond de crash van de MLD Dakota 079.

In die tijd heb ik onder meer archieven bezocht, correspondentie gevoerd (onder andere met de minister van Defensie), de Algemeen Rijksarchivaris/directeur Nationaal Archief, de voormalig staatssecretaris van marine, de heer Piet de Jong (de latere minister-president), namen en gegevens van de bemanning in kaart gebracht, nabestaanden opgespoord, geïnformeerd en voorzien van informatie, als eerste met het NIM in Roermond samengewerkt en hen geïnformeerd (omdat men aldaar slechts over onvolledige bemanning gegevens beschikte), de Oorlogsgravenstichting voorzien van de volledige gegevens over de bemanning, op dutchfleet.net (topic; "Raadsels rond de crash van de MLD Dakota 079 van VSQ 321") in alle openheid de voortgang van mijn onderzoek waarbij iedereen (ook anoniem) tegengas kon geven, WOB-procedures gevoerd. Kortom, ik heb zoveel activiteiten ontplooid, dat ik zelfs met deze opsomming verre van volledig ben.

Het is door mijn toedoen dat een en ander in de openbaarheid is gekomen, waarbij ik tussentijds met een der nabestaanden, de heer R. Mulder, in contact ben gekomen die naar aanleiding van het bovenstaande de marine om een herdenking heeft verzocht. Daarnaast kwam ik tijdens de uitreiking van de nabestaanden oorkonde, door de toenmalige minister van Defensie Van Middelkoop (waar ik was op uitnodiging van de familie Mulder), in gesprek met de minister en heb hem daarbij van mijn bevindingen op de hoogte gesteld. Op zijn verzoek vervolgens ook schriftelijk, waarin ik tevens het verzoek van de heer Mulder heb ondersteund. Een historisch artikel mag niet verbloemen en mag de gevonden werkelijkheid niet aanpassen of niet maken, schrijven de auteurs en dat is juist wat ze zelf doen.

Het is verder werkelijk aanmatigend dat de auteurs stellen dat ze de best mogelijk benadering van de waarheid geven. Het is beneden alle peil dat deze commandeurs b.d., waarvan één nota bene historicus, er op deze wijze met een door mij uitgevoerd onderzoek

van door gaan. In hun artikel gaan zij bovendien opzettelijke voorbij aan de door mij geconstateerde feiten en plegen daardoor geschiedvervalsing. Ik verwijs daartoe naar resultaten van mijn onderzoek naar de site dutchfleet.net, rubriek Marineluchtvaartdienst, sub-rubriek vliegtuigen, topic; "Raadsels rond de crash met de MLD Dakota 079 van VSQ 321".

LTZVK 2 OC b.d. D.F.C. Kuperus

Reactie van de auteurs op de brief van G. ter Elst

De auteurs konden niet alle wetenswaardigheden vermelden. De stoffelijke resten van de drie geborgen slachtoffers zijn in 1974 door de Oorlogsgravenstichting overgebracht naar het marine-ereveld Kembang Kuning te Surabaya (Indonesië).

De namen van de twee nooit teruggevonden slachtoffers staan vermeld op een in 2009 onthulde bronzen gedenkplaat ter nagedachtenis van de in de periode 1941-1961 in Ned. Indië en Ned. Nieuw-Guinea omgekomen militairen (KM) van wie de laatste rustplaats niet aanwijsbaar is. Voorts staan de namen van de vijf omgekomen bemanningsleden vermeld op het in 2010 onthulde zuilenmonument op de voormalige vlb. Soesterberg.

Op 2 januari j.l. is een plaquette onthuld ter nagedachtenis aan dit ongeval bij het Nationaal Indië-monument 1945-1962 te Roermond. Voor meer informatie zie www.traditiekamer.nl

Reactie auteurs op de brief van D. Kuperus

Wij worden als auteurs ten onrechte beschuldigd van diefstal van een door Kuperus uitgevoerd onderzoek en van geschiedvervalsing: een ernstige aantijging die niet wordt onderbouwd. Daarnaast constateren wij dat Kuperus geen enkel inhoudelijk commentaar levert op het door ons geschreven artikel. Is het dan alleen maar zijn bedoeling de auteurs te beschadigen? Of weet hij wellicht niet van de hoed en de rand?

Bronnen vormen de basis voor elk historisch onderzoek; zij maken deel uit van het erfgoed van het Nederlandse volk, zijn daarom openbaar en niet iemands privé bezit. Welke open bronnen door ons zijn gebruikt, staat duidelijk te lezen in ons artikel. Onze werkwijze kan als volgt worden samengevat. Allereerst hebben we alle getuigenverklaringen geanalyseerd, die destijds door de CVO waren geregistreerd. Deze eigentijdse getuigenverklaringen zijn primaire bronnen, terwijl het ongevalrapport van de CVO voor ons een secundaire bron is geweest. Tenslotte is de historische context geschreven aan de hand van literatuurstudie. Meer bronnen dan vermeld in het artikel hebben wij niet gebruikt. Genoemde bronnen zijn op logische wijze en met onze kennis en ervaring van het vliegen geïnterpreteerd. Daarmee is iets nieuws gecreëerd, namelijk onze visie op datgene wat destijds is gebeurd. Publicatie van een artikel kan inhoudelijk commentaar uitlokken, waarna een discussie kan volgen die mogelijk nieuw licht op de zaak werpt of de puzzel completeert. Prima! Echter, zoals gezegd: Kuperus reageert niet inhoudelijk op ons artikel; hieruit zou je mogen concluderen dat hij het met de inhoud van ons artikel eens is.

De resultaten van het door Kuperus genoemde eigen onderzoek zijn fragmentarisch en onsamenhangend als een soort interactief stripverhaal te lezen op de door hem genoemde website. De website bevat geen gegevens die niet zijn te vinden in de door ons genoemde openbare bronnen. Zijn verhaal staat bol van niet-onderbouwde speculaties en insinuaties aan het adres van mensen. Wij wensen ons nadrukkelijk van het door Kuperus op de website gestelde te distantiëren. Voor zover ons bekend is een logisch en goed onderbouwd artikel van zijn hand nooit gepubliceerd. Wij zien dat gaarne tegemoet.

Tenslotte – ter overdenking - de slottekst van ons artikel. 'Bedenk dat deze mannen handelden uit loyaliteit naar de Koninklijke Marine; daar hoorde nee zeggen tegen improviseren niet bij. Houdt ze hoog in uw herinnering!'

Huishoudelijke mededelingen

Nieuwe vicevoorzitter en penningmeester KVMO

Het hoofdbestuur heeft per 1 maart jl. afscheid genomen van LNTKOLMARNIS b.d. H.J. Bosch en per 4 februari jl. van KTZA drs. M. Koopman als resp. vicevoorzitter en penningmeester van de KVMO. Het hoofdbestuur verwelkomt KLTZ ing. M.E.M. de Natris en LTZA 1 drs. R.J.M. de Leeuw als resp. de nieuwe vicevoorzitter en penningmeester. Tijdens de AV op 25 mei worden zij formeel benoemd.

Financieel Jaarverslag KVMO 2010

Het Financieel Jaarverslag over 2010 kan tot 1 mei 2011 worden ingezien op de website van de KVMO:

[www.kvmo.nl/algemene vergadering](http://www.kvmo.nl/algemene-vergadering)

Werkgroep Jongeren

De WGJ van de KVMO is op zoek naar nieuwe werkgroepleden!

Ben jij ambitieus, vind je het leuk om te helpen bij het organiseren van activiteiten en mee te denken over arbeidsvoorwaarden en bij te dragen aan een krachtige inbreng binnen de vereniging van jonge officieren en adelborsten? Neem dan contact op met de secretaris, LTZA 2 OC Tim Timmerman: secretaris@kvmo.nl

Algemene Vergadering KVMO

De Algemene Vergadering van de KVMO vindt dit jaar plaats op **woensdag 25 mei 2011**, bij de Van Ghentkazerne in Rotterdam. Zie voor het programma de Beschrijvingsbrief in dit Marineblad.

Houd ook de website van de KVMO, www.kvmo.nl, in de gaten!

BOEKAANKONDIGING

Tweede druk "Dan toch maar...!"

Er komt binnenkort een tweede druk van het boek: 'Dan toch maar....!, Herinneringen, ervaringen en overpeinzingen van Indonesische Adelborsten' tijdens en na hun opleiding aan het Koninklijk Instituut voor de Marine te Den Helder, 1949-2009.

'Dan toch maar...!' bevat maritiem-historisch onthullende, van maritieme visie getuigende, interessante en humoristische verhalen, opgetekend door voormalige Indonesische adelborsten, over hun herinneringen, ervaringen en overpeinzingen tijdens en na hun opleiding bij het Koninklijk Instituut voor de Marine in Den Helder, in de politiek en militair turbulente periode van de jaren vijftig, na de soevereiniteits-overdracht van Nederlands-Indië aan Indonesië en gedurende het conflict over Nederlands Nieuw-Guinea (thans Irian Jaya), waarbij bevriende Indonesische en Nederlandse jaargenoten, in gewapende confrontaties tegenover elkaar kwamen te staan.

Auteurs : Sukono, E. Tumengkol, R. Sunardi Hamid, O. Amins Singgih en H.E Kawuluan.
Nederlandse vertaling met medewerking van: H. van den Bos, A.J. van der Hout en R. Krijger.
Omvang : 250 pagina's, geïllustreerd
Prijs : € 35,00, incl. verzendkosten binnen Nederland.
Bestellen : schriftelijk of per e-mail o.v.v. naam, adres en gelijktijdige overmaking van € 35,00 aan:
Louis E.F. Couvreur, Van Zuylen van Nijveltstraat 15, 224 AH Wassenaar
e-mail: Couvreur@euronet.nl
Bank 748.213.295 t.n.v. Hr L.E.F. Couvreur en/of Hr R. Krijger

Het hoofdbestuur van de KVMO heeft de droeve plicht u in kennis te stellen van het overlijden van:

SBNA b.d. J. Grippeling († 21 februari 2011)
 Mevrouw J.A.M.J. Vergroesen-Duynstee († 15 februari 2011)
 LNTKOLMARNIS b.d. J.A.G. Ruigrok († 4 februari 2011)
 LTZSD1 b.d. A.C.F. Schrauwen († 12 januari 2011)
 MAJMARNIS b.d. A. Bazzoni († 11 januari 2011)
 KLTZ b.d. C. Reinders Folmer († 4 januari 2011)
 Ir. E.D. Vuyk († 3 januari 2011)
 Mevrouw G. van Venrooij-Vogel († 3 oktober 2010)

Wij betuigen de nabestaanden onze deelneming en wensen hen veel sterkte toe.

Regio activiteiten eerste helft 2011

Regio Noord

5 april Postactieven borrel
 3 mei Locatie : Marineclub, Den Helder
 7 juni Aanvang : 17.30 uur

24 maart Regiobijeenkomst, onderwerpen:
 1. Beleidsbrief minister van Defensie
 2. Begroting KVMO 2011
 3. Beschrijvingsbrief KVMO 2011
 Locatie : Marineclub, Den Helder
 Aanvang : 16.00 uur

Regio Zuid

12 april Regiovergadering, onderwerpen:
 1. Bespreking Beschrijvingsbrief KVMO 2011
 2. Lezing Pensioenactualiteiten door drs. M. Weusthuis
 Locatie : Conferentiezaal MK Vlissingen
 Aanvang: 14.00 uur

17 april Koninginneborrel
 Locatie : de Merelhoeve
 Aanvang: 17.00 uur

Opgave graag 5 dagen van tevoren bij Piet van der Laan:
 tel. 0118-602677 e-mail: f2hvpvanderla@hetnet.nl

Regio Midden

12 april Regiovergadering met aansluitend borrel
 10 mei Locatie : Coffeecorner Frederikkazerne
 14 juni gebouw 35, Den Haag
 Tijd : 17.00-19.00 uur

Let op: 12 april bespreking Beschrijvingsbrief KVMO 2011

De deadline voor aanleveren van kopij voor de rubriek KVMO zaken voor het meinummer is 11 april 2011.

De Koninklijke Vereniging van Marineofficieren

Ere-leden:
 KTZT b.d. ir. S.J.J. Hoffmann
 KTZA b.d. drs. G. Brand
 LTZSD 1 b.d. K.G. Spaans
 KOLMARNIS b.d. A.H.P. Knoppen
 KTZ b.d. L.J.M. Smit
 KTZA b.d. drs. T.G.D. Steenbeek

Hoofdbestuur:

Voorzitter:
 KLTZA R.C. Hunnegro
 Vice-voorzitter:
 KLTZ ing. M.E.M. de Natris
 Secretaris:
 LTZA 2 OC drs. T.R. Timmerman
 Penningmeester:
 LTZA 1 drs. R.J.M. de Leeuw

Namens Regio Noord
 LTZE 1 ing. F.J.J. Schoonhoff
 Namens Regio Midden
 KLTZ K.F.J. Henkelman
 Namens Regio Zuid
 Maj (KL) b.d. P. van der Laan
 Namens Werkgroep Postactieven
 KTZA b.d. P.J.G. van Sprang
 Namens Werkgroep Elders Actieven
 MAJMARNIS KMR drs. H. Steensma
 Namens Werkgroep Jongeren
 LTZE 2 OC K.A. Scholte

Regiobesturen:

Noord:
 LTZE 1 ing. F.J.J. Schoonhoff
 LTZE 1 mw. J.S.I. Bisdonk
 LTZVK 2 OC b.d. H.T. van Wilgenburg

LTZSD1 b.d. mw. A.L.P. Vrijburg
 LTZE 2 OC dr. ir. W.L. van Norden

Midden:

KLTZ K.F.J. Henkelman
 KTZA b.d. P.J.G. van Sprang
 KLTZE ir. W.W. Schalkoort
 LTZA 2 OC N.H. van de Pol
 LTZE 1 ir. H.J. Jutte

Zuid:

KLTZSD b.d. H. Willems
 Maj KL b.d. P. van der Laan
 KLTZA b.d. P.A. Brons
 (postactieven)

Caribisch Gebied:
 LTZ 1 drs. F.J. Jansen

Adres secretariaat:
 Wassenaarseweg 2
 2596 CH Den Haag
 T : 070-3839504
 F : 070-3835911
 E : info@kvmo.nl
 W : www.kvmo.nl

De KVMO heeft een samenwerkingsverband met Onderlinge Bijstand (www.onderlingebijstand.nl). Voor nadere informatie of het verkrijgen van aanvraagformulieren kunt u contact opnemen met het secretariaat KVMO.

Veteranendag

23 maart 2011

De KVMO organiseert dit jaar, speciaal voor haar veteranen, voor de tweede keer een KVMO Veteranendag. Er wordt een gevarieerd programma gepresenteerd, gericht op de officieerveteraan. Vanzelfsprekend speelt het reünieaspect op deze dag een belangrijke rol en daar biedt het programma ruimschoots gelegenheid voor.

Het programma

09.30 uur	Ontvangst
10.30 uur	Opening door voorzitter KVMO
10.40 uur	Gezamenlijke voordracht Voorzitter Algemeen Bestuur Stichting Veteranen Platform en de Directeur Veteraneninstituut
11.20 uur	Koffie
11.40 uur	Voordracht Projectleider Projectorganisatie Nederlandse Veteranendag
12.30 uur	Aperitief
13.30 uur	Maaltijd
14.15 uur	De veteraan aan het woord
15.25 uur	Afronding door voorzitter KVMO - aansluitend borrel
16.30 uur	Einde Tweede KVMO Veteranendag

De KVMO Veteranendag vindt plaats bij het Evenementen Centrum van het Marine Etablissement Amsterdam.